

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 620/2020-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Libora Duľu a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpeného advokátom JUDr. Rudolfom Fajbíkom, Dobšinského 14, Banská Štiavnica, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 So 14/2018 z 26. februára 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti, sťažnostná argumentácia a návrh rozhodnutia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. júna 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 12 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 So 14/2018 z 26. februára 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a priložených príloh vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca podal na Krajskom súde v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia č. 60121162750 v znení jej rozhodnutia z 25. augusta 2016 (ďalej len „rozhodnutie Sociálnej poisťovne“), ktorým bola jeho žiadosť o priznanie starobného dôchodku zamietnutá. Krajský súd rozsudkom č. k. 26 Sa 21/2016-28 zo 14. decembra 2017 (ďalej len „rozhodnutie krajského súdu“) potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal sťažovateľ odvolanie. Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím potvrdil rozhodnutie krajského súdu.

3. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd nesprávne právne posúdil jeho nárok na priznanie starobného dôchodku. Uvádza, že v jeho prípade došlo k nesprávnej interpretácii § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“), ďalej k nesprávnej interpretácii § 5 a § 6 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb. o zaradovaní zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie na účely dôchodkového zabezpečenia (ďalej len „nariadenie vlády č. 117/1988 Zb.“) v súvislosti so započítaním doby výkonu základnej vojenskej služby a nesprávnym spôsobom bola započítaná aj doba štúdia do obdobia odpracovaných rokov.

4. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu sa nevysporiadalo s uvedenými spornými otázkami nastolenými sťažovateľom, čím je toto rozhodnutie podľa sťažovateľa zaťažené vadou arbitrárnosti a nepreskúmateľnosti.

5. K spôsobu započítania výkonu základnej vojenskej služby uvádza, že najvyšší súd sa stotožnil so záverom krajského súdu, ktorý aplikoval dotknuté ustanovenia príslušného

právneho predpisu doslovne. Sťažovateľ sa domnieva, že § 5 a § 6 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. možno vykladať dvojako, pričom výklad sťažovateľom preferovaný a označený za ústavne súladný umožňuje, aby doba výkonu základnej vojenskej služby bola kategorizovaná rovnako ako výkon práce, ktorú sťažovateľ vykonával pred nástupom na základnú vojenskú službu a rovnako aj po jej skončení, teda aby bola zaradená do pre sťažovateľa výhodnejšej kategórie 1.AA.

6. Rovnako aj vo vzťahu k aplikácii § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. sa sťažovateľ domnieva, že konajúce súdy mali zvoliť pre sťažovateľa prijateľnejší ústavne súladný výklad tohto ustanovenia, a to výklad účinný v čase, keď zo zamestnania odišiel, t. j. v januári 1994, čím by splnil podmienku trvania pracovného pomeru k 31. decembru 1993. Konajúce súdy ale aplikovali § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 30. júna 2003, podľa ktorého jednou z podmienok vzniku nároku na starobný dôchodok je trvanie pracovného pomeru k 31. decembru 1999. Svoj názor opiera aj o skutočnosť, že v časoch zmien sociálnoekonomickej stratégie štátu, keď sa redukovali pracovné miesta baníkov, štát týmto skupinám zamestnancov kompenzoval stratu zamestnania sociálnymi opatreniami, teda aj dôchodkovými dávkami. Z tohto dôvodu by sa na posúdenie každého individuálneho prípadu malo aplikovať znenie § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení, ktoré je pre neho výhodnejšie. Určenie dátumu, do ktorého má pracovný pomer trvať, nie je určením termínu, ale lehoty, a preto možno akceptovať trvanie pracovného pomeru aj pred 31. decembrom 1999.

7. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu má podľa sťažovateľa diskriminačné účinky. Akceptovanie trvania pracovného pomeru výlučne k 31. decembru 1999 diskriminuje ostatné porovnateľné skupiny zamestnancov pracujúcich v baniach, ktorým pracovný pomer zanikol pred týmto dátumom, a to bez zjavnej ospravedlniteľnej príčiny. Sťažovateľ sa domnieva, že ide o chybu zákonodarcu, ktorý nepredpokladal takýto účinok prijatej právnej normy, preto je potrebné sa od jej doslovného znenia odchyliť a aplikovať ústavne súladný nediskriminačný prístup v súlade s koncepciou materiálneho právneho štátu. Sťažovateľ uvádza: *„Nemožno pripustiť stav, keď legálne inštrumentárium slúžiace ochrane sociálneho práva spôsobí základnému ľudskému právu zníženie kvality*

vyvolávajúce neodôvodnenú nerovnosť jednotlivých skupín nositeľov tohto základného ľudského práva (PL. ÚS 10/2016 bod 76).“

8. Najvyšší súd podľa sťažovateľa formalisticky a nedostatočne zdôvodnil svoje právne závery, navyše právne posúdenie započítania doby štúdia do obdobia odpracovaných rokov je úplne chybné, aplikujúc neúčinnú právnu normu bez primeraného vysvetlenia. Túto otázku krajský súd vôbec neriešil, keďže ju sťažovateľ namietal až v odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu.

9. Z dôvodu pocitov neistoty, krivdy a nespravodlivosti sťažovateľ žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 6 000 eur. Aj prípadný úspech sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom nenapraví ujmu, ktorá mu už bola spôsobená.

10. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom tak, že vysloví porušenie základného práva sťažovateľa na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy v spojení so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, ktoré žiada zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie. Zároveň si sťažovateľ uplatňuje proti najvyššiemu súdu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 6 000 eur a nárok na náhradu trov konania.

II.

Právomoc ústavného súdu a relevantná právna úprava

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Podľa čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo

ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Podla čl. 140 ústavy podrobnosti o organizacii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (dalej len „zákon o ústavnom súde“).

14. Podla § 56 ods. 1 zákona o ústavnom sude ústavný súd každy navrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní navrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na dalsie konanie.

15. Podla § 56 ods. 2 zákona o ústavnom sude ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť navrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemáš ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podla § 34 alebo § 35 až ústavný súd nevyhovel ziadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podla § 37,
- c) ktorý nemá nalezitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. Podla čl. 12 ods. 1 ustavy ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodnateľne, nescudziteľne, nepremlcateľne a nezruiteľne.

17. Podla čl. 12 ods. 2 ustavy základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru

a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

19. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

20. Podľa § 174 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 31. decembra 1995 občan, ktorý vykonával pred 1. januárom 1996 zamestnanie I. pracovnej kategórie, prípadne službu I. alebo II. kategórie funkcií, má po 31. decembri 1995 nárok na starobný dôchodok tiež, ak bol zamestnaný najmenej 25 rokov a dosiahol vek aspoň:

a) 56 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 14 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 9,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 19 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 19 rokov v službe I. kategórie funkcií,

b) 57 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 13 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 9 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 18 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 18 rokov v službe I. kategórie funkcií,

c) 58 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 12 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 8 rokov, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 16 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až h) alebo 16 rokov v službe I. kategórie funkcií alebo 17,5 roka v službe II. kategórie funkcií, alebo

d) 59 rokov, ak bol zamestnaný najmenej 11 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. a), prípadne 7,5 roka, ak ide o také zamestnanie v uránových baniach, alebo 15 rokov v zamestnaní uvedenom v § 14 ods. 2 písm. b) až l) alebo 15 rokov v službe I. alebo II. kategórie funkcií.

21. Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 31. decembra 1993 podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1993; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.

22. Podľa § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 30. júna 2003 podmienkou vzniku nároku na starobný dôchodok podľa odseku 1 je, že zamestnanie I. pracovnej kategórie alebo služba I. alebo II. kategórie funkcií trvali k 31. decembru 1999; za zamestnanie sa na tieto účely považujú i náhradné doby a doby uvedené v § 5 ods. 1 a v § 6 ods. 1 nariadenia vlády Československej socialistickej republiky č. 117/1988 Zb.

23. Podľa § 5 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. ako doba zamestnania I. (II.) pracovnej kategórie sa započítavajú, ak sú obklopené touto dobou, tiež

a) dni pracovného pokoja,

b) doba dovolenky na zotavenie, dodatkovej dovolenky, osobitnej dodatkovej dovolenky a ďalšej dovolenky,

c) doba náhradného voľna za prácu nadčas a v dňoch pracovného pokoja,

d) doba prevedenia pracovníka na inú prácu, na ktoré je organizácia oprávnená aj bez jeho súhlasu,

e) doba, po ktorú pracovník nemohol vykonávať prácu pre prekážky v práci na strane organizácie, vrátane prerušenia práce spôsobeného nepriaznivými poveternostnými vplyvmi,

f) doba, po ktorú pracovník nemohol vykonávať prácu pre dôležitú osobnú prekážku v práci v rozsahu ustanovenom pracovnoprávnymi predpismi, pokiaľ pracovníkovi patrí náhrada mzdy,

g) doba, po ktorú pracovník nemohol vykonávať prácu pre prekážku v práci z dôvodu všeobecného záujmu, ak nejde o dobu zamestnania,

h) doba prevedenia pracovníka na inú prácu v záujme ochrany zdravia iných osôb pred prenosnými chorobami alebo prevedenie na inú prácu tehotnej ženy alebo matky dieťaťa mladšieho ako deväť mesiacov pre výkon práce, ktorou sa nesmú tieto ženy zamestnávať.

24. Podľa § 6 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. ako doba zamestnania I. pracovnej kategórie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach sa započítavajú, ak sú obklopené touto dobou, doby uvedené v § 5 ods. 1 písm. a) až f) a doby týchto prekážok v práci na strane pracovníka z dôvodu všeobecného záujmu:

a) výkonu funkcie nevolneného poslanca Federálneho zhromaždenia, Českej národnej rady, Slovenskej národnej rady a národného výboru,

b) výkonu funkcie sudcu z ľudu a člena výboru ľudovej kontroly,

c) výkonu funkcie nevolneného člena orgánu Komunistickej strany Československa, Revolučného odborového hnutia a Socialistického zväzu mládeže,

d) výkonu služby v Ľudových milíciách,

e) výkonu volebného práva,

f) výkonu občianskych povinností svedka, znalca, tlmočníka a iných osôb predvolaných na pojednávanie na národnom výbore alebo jeho zariadení, súde alebo na inom štátnom orgáne,

g) účasti na všetkých úkonoch potrebných na splnenie úloh organizovaného darcovstva krvi,

h) poskytnutia prvej pomoci, povinnej lekárskej prehliadky, opatrení proti prenosným chorobám, iných naliehavých opatrení liečebno-preventívnej starostlivosti a

i) poskytnutia osobnej pomoci pri požiarnej ochrane, živelných udalostiach alebo v iných obdobných mimoriadnych prípadoch.

25. Podľa § 6 ods. 2 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. ostatné doby uvedené v § 5 ods. 1 sa započítavajú, ak sú obklopené dobou zamestnania I. pracovnej kategórie v baníctve so stálym pracoviskom pod zemou v hlbinných baniach, ako doby ostatných zamestnaní v baníctve vykonávaných pod zemou v hlbinných baniach, inak ako doby zamestnania (náhradné doby), ktoré týmto dobám predchádzajú alebo na ne nadväzujú.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

26. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd ustálil, že jej podstatou je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy v spojení so základným právom na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu z dôvodu, že najvyšší súd podľa názoru sťažovateľa posúdil jeho nárok na priznanie starobného dôchodku podľa nesprávnej právnej normy, pretože aplikoval znenie právneho predpisu, ktoré sa na sťažovateľov prípad nemalo vôbec vzťahovať, aplikovaný mal byť právny predpis výhodnejší pre sťažovateľov prípad, okrem toho bola nesprávnym spôsobom a bez riadneho odôvodnenia vyhodnotená na účely vzniku nároku na starobný dôchodok jeho základná vojenská služba a započítanie doby štúdia. Sťažovateľ poukázal aj na tvrdené diskriminačné účinky výkladu právnej normy § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb., keď pracovníkom v obdobných životných situáciách nevzniká nárok na starobný dôchodok za rovnakých podmienok.

27. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných

zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne konformným spôsobom interpretovaná platná a účinná právna norma (m. m. IV. ÚS 77/02).

28. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorý na sťažovateľov prípad aplikoval § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 30. júna 2003. V zmysle tohto ustanovenia sťažovateľ nespĺnil podmienku stanovenú v § 174 ods. 2 tohto zákona a nárok na starobný dôchodok mu nevznikol.

29. K námietke sťažovateľa, že nárok na starobný dôchodok mu vznikol na základe zákona č. 100/1988 Zb. v znení niektorej z predchádzajúcich noviel tohto zákona, najvyšší súd uviedol, že tento výklad považuje za nesprávny, pričom poukázal na vlastnú ustálenú súdnu prax (rozhodnutia sp. zn. 7 So 71/2012 z 29. mája 2013, sp. zn. 9 So 62/2009 z 28. októbra 2009, sp. zn. 9 So 88/2011 z 25. apríla 2012 alebo sp. zn. 1 So 91/2014 z 28. apríla 2015).

30. K výhradám sťažovateľa o nezapočítaní doby štúdia najvyšší súd uviedol, že aj v prípade, ak by doba štúdia bola započítaná do celkovej doby odpracovaných rokov vo zvýhodnenej kategórii, sťažovateľ naďalej nespĺňa podmienku trvania pracovného pomeru k 31. decembru 1999. Nárok na priznanie starobného dôchodku vzniká splnením všetkých zákonom stanovených objektívnych podmienok, „... *pričom vznik takéhoto nároku sa posudzuje podľa zákona platného a účinného v čase, kedy malo dôjsť k splneniu objektívnych podmienok, t. j. v danom prípade podľa zákona o sociálnom poistení, ktorý v ustanovení § 274 priznáva nároky vyplývajúce zo zaradenia zamestnaní do I. a II. pracovnej kategórie do 31.12.2023, poukazujúc na zákon o sociálnom zabezpečení.*“

31. K námietke sťažovateľa o diskriminačnom prístupe príslušných orgánov najvyšší súd uviedol, že podmienka trvania pracovného pomeru vo zvýhodnenej kategórii k 31. decembru 1999 sa vzťahuje na všetkých poistencov bez výnimky, ktorý požiadali

o priznanie starobného dôchodku za rovnakých podmienok ako sťažovateľ. Najvyšší súd sa stotožnil so záverom krajského súdu a rozhodnutie Sociálnej poisťovne vychádzajúce z výkladu § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v znení účinnom do 30. júna 2003 považoval za vecne správne.

32. Uvedené závery najvyššieho súdu nemožno posúdiť ako neodôvodnené alebo arbitrárne. Vo vzťahu k výkladu a aplikácii príslušných ustanovení zákona č. 100/1988 Zb. je právny názor najvyššieho súdu, s ktorým sťažovateľ polemizuje, v súlade s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 9 So 62/2009 publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2011 pod č. 53/2011. Publikované rozhodnutie je potrebné považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, ktorých rešpektovanie pri rozhodovaní súdov nižších stupňov je naplnením legitímnych očakávaní smerujúcich k zabezpečeniu stavu právnej istoty. Aplikácia § 174 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. v príslušnom znení bola najvyšším súdom ozrejmená, pričom najvyšší súd vychádzal aj z vlastnej rozhodovacej činnosti, ktorá, ako bolo uvedené, pomerne stabilne judikuje správnosť aplikácie dotknutého právneho predpisu.

33. K nezohľadneniu doby štúdia sťažovateľa najvyšší súd zaujal stanovisko, pričom sám sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti tvrdil, že tento argument uviedol až v odvolaní proti rozhodnutiu krajského súdu a z tohto dôvodu sa ním najvyšší súd mal zaoberať hlbšie. Podstatou žaloby o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu je podrobiť napadnuté rozhodnutie súdnej kontrole z hľadiska zákonnosti. Najvyšší súd vyjadril názor, že aj v prípade zohľadnenia tejto doby štúdia by sťažovateľ nespĺňal ďalšie podmienky pre priznanie nároku na starobný dôchodok, preto už nebolo potrebné sa touto otázkou ďalej zaoberať. Navyše možno konštatovať, že sťažovateľ bol povinný tento argument uviesť už v podanej žalobe, keďže dodatočné dopĺňanie dôvodov žaloby po uplynutí lehoty na jej podanie nie je prípustné, súd je dôvodmi žaloby viazaný a v tomto rozsahu je oprávnený preskúmať napadnuté rozhodnutie. Z uvedeného vyplýva, že najvyšší súd nebol vôbec povinný zaoberať sa dodatočnými dôvodmi uvedenými po uplynutí lehoty na podanie žaloby o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu. V tomto smere ústavný

súd rovnako neidentifikoval porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie.

34. K posúdeniu základnej vojenskej služby najvyšší súd neuviedol žiadne stanovisko, iba odkázal na právne posúdenie krajského súdu, podľa ktorého dobu základnej vojenskej služby sťažovateľa bolo možné hodnotiť len ako dobu ostatných zamestnaní, a nie ako dobu spadajúcu pod zvýhodnenú kategóriu v zmysle § 5 ods. 1 a § 6 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. Výkon základnej vojenskej služby bol podľa § 5 ods. 1 písm. g) nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. dobou, po ktorú pracovník nemohol vykonávať prácu pre prekážku v práci z dôvodu všeobecného záujmu, ak nejde o dobu zamestnania. Legislatívna skratka odkazovala na § 23 zákona č. 73/1973 Zb. o brannej výchove v znení neskorších predpisov. Ďalej § 6 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. určoval druhy výkonu činnosti, ktoré sa započítavajú v rámci tzv. zvýhodnenej kategórie, medzi ktoré patrili činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. a) až f) tohto nariadenia. Keďže výkon základnej vojenskej služby spadal až pod § 5 ods. 1 písm. g), podľa § 6 ods. 2 tohto nariadenia sa výkon tejto činnosti započítaval len ako iná (náhradná doba) zamestnania.

35. Ustanovenia § 5 ods. 1 a § 6 ods. 1 nariadenia vlády č. 117/1988 Zb. taxatívne uvádzajú, výkon akých činností mimo výkonu práce sa započítava do obdobia posudzovaného na účely vzniku nároku na starobný dôchodok a akým spôsobom. Sťažovateľ sa domáhal, aby sa konajúce orgány odklonili od doslovného znenia právnej normy a zohľadnili výkon činnosti iným spôsobom, ako stanovil tento všeobecne záväzný právny predpis.

36. Nejednoznačné znenie právneho predpisu môže byť dôvodom na tzv. dotvorenie jeho významu, avšak predpokladom je, aby text predmetnej právnej normy bol nejasný, nejednoznačný, resp. pripúšťajúci možnosť právny predpis vykladať viacerými spôsobmi, pričom sa uprednostňuje výklad najmenej obmedzujúci, resp. zasahujúci do základných práv jednotlivcov (porov. II. ÚS 167/2020).

37. Uvedené ale nemožno konštatovať v prípade sťažovateľa, keďže v tomto prípade nie je splnený už základný predpoklad, a to nejasnosť, resp. vágnosť znenia dotknutého ustanovenia právnej normy. V prípade pomernej jednoznačnosti textu zákona je obsahom základného práva sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu požiadavka na rozhodnutie v súlade s platnou právnou úpravou v dôsledku uplatňovania čl. 2 ods. 2 ústavy.

38. Z hľadiska namietaného porušenia princípu zákazu diskriminácie v zmysle čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy sťažovateľ poukázal na konkrétne príklady zo svojho okolia, keď napriek splneniu počtu odpracovaných rokov vo zvýhodnenej kategórii osobám pracujúcim k 31. decembru 1999 tento nárok vznikol, avšak osobám, ktorým pracovný pomer skončil skôr, nárok na starobný dôchodok nevznikol. Ústavný súd konštatuje v zhode s najvyšším súdom, že nárok na starobný dôchodok sa posudzuje podľa právnych predpisov účinných v čase podania žiadosti o jeho priznanie. V tomto časovom momente sa na porovnateľných žiadateľov vzťahujú rovnaké právne predpisy, a teda musia splniť rovnaké podmienky pre vznik nároku na starobný dôchodok (m. m. III. ÚS 88/2017). Uvedené zákonné podmienky musia byť splnené kumulatívne, správny orgán a ani správny súd nemôžu uvažovať o prípadnej akceptácii len niektorej z podmienok, resp. splnenia podmienok, ktoré zákon v minulosti vyžadoval. Ak by určitá podmienka v sebe niesla znaky diskriminácie, a teda možnej ústavnej nesúladnosti, v konaní o individuálnej ústavnej sťažnosti nemožno posudzovať súlad samotných právnych predpisov s ústavou. Účelom konania o individuálnej ústavnej sťažnosti je poskytnúť sťažovateľovi ochranu jeho základných práv, v tomto prípade základného práva na súdnu ochranu, ktorej obsahom je právo na rozhodovanie súdov v súlade s platnou právnou úpravou, pričom v sťažovateľovom prípade ústavný súd hodnotí rozhodnutie najvyššieho súdu ako napĺňajúce uvedené ústavnoprávne požiadavky .

39. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých

sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

40. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že je potrebné ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj z hľadiska namietaného porušenia základného práva podľa čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú, pretože ústavný súd neidentifikoval žiadne porušenie sťažovateľom uvedených práv.

41. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2020

Miroslav DURIŠ
predseda senátu